

Sygn. akt IV U 1197/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 czerwca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogusław Łój

Protokolant: st. sekretarz sądowy Zofia Fechner

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2019 r. w Zielonej Górze

odwołania (...) Sp. z o.o. w Z. oraz A. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 20.07.2018 r. znak (...)

o podstawę wymiaru składek

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż wskazany w zaskarżonej decyzji przychód A. B. w związku z rozliczeniem podróży służbowych w postaci zwrotu kosztów dojazdu i diet w ramach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w Z. nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) i ubezpieczenie zdrowotne;

II. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującego (...) Sp. z o.o. w Z. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Bogusław Łój

sygn. akt IV U 1197/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20.07.2018 r., Nr (...), organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, w związku z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1778, ze zm.) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1938, ze zm.), stwierdził, że przychód w związku z „rozliczeniem kosztów podróży służbowych” w kwotach szczegółowo wskazanych w zaskarżonej decyzji, osiągnięty w okresie od 01/2014 r. do 12/2014 r. – stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne A. B. z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z..

W uzasadnieniu decyzji podano, że płatnik składek nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne przychodu uzyskanego przez ubezpieczonego A. B. w postaci wypłaconych przez pracodawcę kosztów określonych jako „zwrot kosztów przejazdów” i „diety” w kwotach i okresach wskazanych w decyzji.

W ocenie Oddziału ZUS wyjazdy rozliczeniem kosztów podróży służbowych” w ramach wykonywania pracy na rzecz płatnika składek, nie spełniały wymogów art. 77⁵ § 1 Kodeksu pracy (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 917) stanowiącego, że pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Oddział ZUS stoi na stanowisku, że wyjazdy A. B. nie były odbywane w ramach podróży służbowej, gdyż:

- nie jest podróżą służbową wykonywanie w trakcie jej trwania stałych obowiązków wynikających z zawartej umowy o pracę i zakresu obowiązków pracownika,

- podróże odbywane przez zainteresowanego nie miały charakteru incydentalnego, ponieważ odbywały się w sposób powtarzalny i z dużą częstotliwością.

Zakład stwierdził, że wypłaty pieniężne, choćby nazwane należnością z tytułu podróży służbowej w przedmiotowej sprawie należy uznać jako element polityki personalnej, czyli jako „element wynagrodzenia” a zatem wypłacone środki finansowe pracownikowi nieodbywającemu podróży służbowej nie są należnością, o której mowa w §2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (tj. dz. U. z 2017 r., poz. 1949 ze zm.), tylko przychodem stanowiącym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia w rozumieniu art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Odwołanie o d powyższej decyzji złożył zarówno ubezpieczony A. B., jak i płatnik składek (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z.. Zaskarżyli oni powyższą decyzję w całości, zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń organu rentowego z treścią umowy o pracę, regulaminu pracy i regulaminu wynagradzania obowiązującego w (...) sp. z o. o. Z. wobec dowolnego odniesienia się do zakresu obowiązków pracowniczych ubezpieczonego i dokonania dowolnej interpretacji obowiązków pracowniczych ubezpieczonego u płatnika składek. Skarżący w zaskarżonej decyzji zarzucili naruszenie:

- art. 77⁵ k. p. poprzez przyjęcie iż podróże, które odbywał ubezpieczony nie były podróżami służbowymi skutkującymi obowiązkiem wypłaty diet i zwrotu kosztów przejazdów z tego tytułu, choć wyjazdy te spełniały wszelkie przesłanki wyjazdów służbowych, co nakładało na płatnika składek obowiązek wypłaty diet i zwrotu kosztów przejazdu, ponieważ ubezpieczony udawał się incydentalnie, na polecenie płatnika składek poza miejscowość w której znajdowała się siedziba płatnika składek w celu wykonania zadania służbowego,

- art. 83 ust. 1 pkt 3 w z w. z art. 18 ust. 1, art 20 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) oraz naruszenie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1938 ze zm.) wobec powołania powyższych przepisów, jako podstawy zaskarżonej decyzji, mimo nie wskazania podstaw faktycznych do zastosowania tych przepisów w sprawie,

- art. 18 ust. 1 oraz art. 20 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, że kwoty wypłacone ubezpieczonemu tytułem diet za podróże służbowe stanowią przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz chorobowe i wypadkowe w sytuacji, kiedy diety tytułem podróży służbowych podlegają odliczeniu od podstawy wymiaru składek,

- § ust. 1 pkt 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez przyjęcie, że diety za podróże służbowe wypłacone przez płatnika składek na rzecz ubezpieczonego stanowią podstawę wymiaru składek, podczas gdy świadczenia te były wypłacane w związku z odbywaniem przez zainteresowanych, podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ k. p.,

- art. 58 § 3 k. c. w zw. z art. 300 k. p. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że jest obowiązujące określenie miejsca pracy zawarte w zakresie czynności, określone jako teren całej Polski, choć było niewątpliwie niesynchronizowane z rodzajem pracy i przez to faktycznie dowolnie oznaczało miejsce pracy, co powinno prowadzić do oceny, iż takie postanowienie dotyczące miejsca pracy jest nieważne z mocy art. 58 § 3 k.c. w zw. z art. 300 k. p.

Wskazując na powyższe zarzuty, odwołujący wnieśli o zwrócenie organowi rentowemu sprawy ubezpieczonego, celem rozpoznania tej sprawy przy uwzględnieniu wszystkich dowodów, w tym wskazanych w uzasadnieniu odwołania.

Wnieśli o zmianę w całości zaskarżonej decyzji organu rentowego i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez stwierdzenie, że ubezpieczony jako pracownik u płatnika składek uzyskał z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przychód wskazany w tabeli zaskarżonej decyzji wypłacony przez płatnika składek na podstawie poleceń wyjazdów służbowych, nazwany „diety” i „zwrot kosztów przejazdów”, nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

W uzasadnieniu odwołania znalazło się rozwinięcie powyższych zarzutów i wniosków.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Wniósł także o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na podstawie art. 219 k.p.c., Sąd połączył sprawy z wniesionych zarówno przez ubezpieczonego, jak i płatnik składek odwołań w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Pismem z dnia 20.05.2019 r. odwołujący, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów procesu według norm przepisanych (k. 51 akt sąd.)

Sąd ustalił, co następuje:

Odwołujący płatnik składek (...) sp. z o.o. w ramach prowadzonej od 2012 r. działalności gospodarczej zajmuje się świadczeniem profesjonalnych usług geodezyjnych. Siedziba firmy mieści się w Z., przy ul. (...).

Spółkę reprezentuje Zarząd, którego Prezesem jest M. S..

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie:

- dane zawarte w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego,

Firma zajmuje się głównie obsługą budów dużych obiektów jak (...), (...), Centrum (...).

dowód: zeznania Prezesa Zarządu M. S., k. 44v-45 akt sąd.

W ramach prowadzonej działalności płatnik składek zatrudniał na podstawie umów o pracę geodetów, w tym osobę wymienioną w sentencji decyzji.

okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akta organu rentowego

W dniu 31.12.2012 r. płatnik składek (...) sp. z o.o. zawarł z A. B. umowę o pracę na czas nieokreślony na stanowisku geodety, w pełnym wymiarze czasu pracy, z wynagrodzeniem 3176,38 zł. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano siedzibę firmy, tj. Z., ul. (...). Jako dzień rozpoczęcia pracy wskazano 01.01.2013 r.

dowód: kserokopia umowy o pracę z dnia 31.12.2012 r., k. 265 akt kontroli ZUS,

Do obowiązków pracowników zatrudnionych na stanowisku geodety, a tym A. B. należało:

- prowadzenie pomiarów terenowych na terenie całej Polski,
- przygotowanie danych do wytycznych,
- opracowanie wyników pomiarów,
- zgłaszanie prac geodezyjnych do odpowiednich miejscowo Ośrodków (...),
- sporządzanie operatów technicznych,
- odbiór dokumentacji z Ośrodków (...) oraz od zleceniodawców,
- przekazanie w terenie wykonanych prac wskazanym osobom,
- informowanie przełożonych o bieżących problemach i nieścisłościach.

dowód: kserokopia zakresu czynności A. B. , k. 77 akt kontroli

§19 Regulaminu pracy dla pracowników (...) Sp. z o.o. stanowi następująco:

- a. Pracownik wykonuje pracę w miejscu wykonywania pracy, które określone jest w umowie o pracę;
- b. Na polecenie pracodawcy, w celu wykonania określonego przez pracodawcę zadania pracownik zobowiązany jest do wykonywania pracy poza miejscem wykonywania pracy określonym w umowie o pracę w ramach podróży służbowej;
- c. Warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi, określone są w regulaminie wynagradzania.

dowód: Regulaminu pracy dla pracowników (...) Sp. z o.o., k. 55-60 akt kontroli

W §5 Regulaminu wynagradzania dla pracowników (...) Sp. z o.o. zawarto zapis, że pracownikom przysługują diety i inne należności z tytułu podróży służbowej oraz zwrot kosztów używania samochodu prywatnego przy wyjazdach innych niż podróż służbowa związanych z wykonywaniem pracy i dla potrzeb pracodawcy.

§13 ust. 1 stanowi, że za czas podróży służbowej poza miejsce wykonywania pracy, które określone jest w umowie o pracę przysługuje pracownikowi dieta i inne należności według zasad określonych przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19.12.2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. nr 236, poz. 1990 z późn. zm.).

§13 ust. 2 stanowi, że za używanie samochodu prywatnego przy wyjazdach innych niż podróż służbowa związanych z wykonywaniem pracy i dla potrzeb pracodawcy – przysługuje pracownikowi zwrot do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu – określonych Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25.03.2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. z 2002 r., nr 27, poz. 271 ze zm.)

dowód: Regulaminu wynagradzania dla pracowników (...) Sp. z o.o., k. 61-63 akt kontroli

W ramach świadczenia pracy poza siedzibą pracodawcy, płatnik składek wystawiał pracownikom, w tym osobie wymienionej w sentencji decyzji druki „polecenie wyjazdu służbowego”, na których wskazywane były: miejsce, do którego miał się wyjazd odbyć, okres wyjazdu, cel wyjazdu i środek lokomocji.

Jako cel wyjazdu wskazywano w okresie:

- od 01.01.2014 r. do 31.08.2014 r. „pomiaru geodezyjne”,
- od 01.09.2014 r. do 30.12.2014 r. „wykonywanie prac geodezyjnych”

Liczba dni, które obejmowały wyjazd, wynosiła kilka dni w miesiącu.

Delegacje obejmowały następujące dni:

- w styczniu 2014 r.: 13-15, 20, 21, 29-30,
- w lutym 2014 r.: 3, 4, 5, 7, 13, 18, 24, 25, 26, 28,
- w marcu 2014 r.: 5-6, 24-26,
- w kwietniu 2014 r.: 2, 8, 10, 15, 17, 25, 29,
- w maju 2014 r.: 5-9, 12-16, 19-20, 22, 26-30,
- w czerwcu 2014 r.: 6, 9-13, 17, 26,
- w lipcu 2014 r.: 4, 7, 11, 14, 21-25, 31,
- we wrześniu 2014 r.: 1, 2-4, 5, 10, 22, 23-25, 26,
- w październiku 2014 r.: 1, 8, 9, 13-15, 21-23, 27, 29,
- w grudniu 2014 r.: 4, 5, 15, 16, 29-30

Pomiary odbywały się na zazwyczaj terenie województwa (...), czasem też na terenie innych województw (...), (...).

dowód: kserokopia druków „polecenie wyjazdu służbowego, k. 79-160 akt kontroli

Każdorazowy wyjazd pracowników, zatrudnionych na stanowisku geodety, poza miejsce wykonywania pracy, tj. adres siedziby firmy, był zależny od sytuacji na rynku, która wymuszała przyjmowanie zleceń poza miejscem pracy.

Wyjazd odbywał się w celu wykonania pomiarów, ustawiania znaków, wytyczania osi budynków, pozyskania niezbędnych dokumentów w Ośrodkach (...), dokonania uzgodnień branżowych lub z projektantem. Prace w terenie trwały nie więcej niż 30-40% czasu pracy.

Pomiary zawsze były opracowywane w biurze, gdzie znajdował się niezbędny sprzęt komputerowy, serwer, przegrywarki i plotery.

Delegacje nie były planowane z wyprzedzeniem. Ich charakter był nieregularny, zależny od otrzymywanych incydentalnych zleceń.

Wyjazd w delegację pozostawał w sferze uzgodnień z pracownikami. Polecenie wyjazdu, poprzedzone było rozmową z pracownikami w celu ustalenia szczegółów zadania do wykonania, zwłaszcza tego, kto uda się w określone miejsce, celem wykonania pomiarów. Szacowany był też termin, w jakim to będzie wykonane. Zdarzały się sytuacje, że pracownik odmawiał wyjazdu, z tego względu, że miał inne obowiązki do wykonania. Byli również tacy pracownicy, którzy w ogóle nie wyjeżdżali w teren.

Gdy nie było zleceń, wszyscy pracownicy pracowali w siedzibie firmy. Niektóre prace geodetów, w ogóle nie wymagają wyjazdów w teren, np. przy wykonaniu aktualizacji gruntów, korygowaniu nieścisłości z księgami wieczystymi.

Firma posiadała auta służbowe, ale z uwagi na niezadawalający stan techniczny tych samochodów, geodeci, w tym osoba, której dotyczy decyzja, udawali się w delegacje prywatnymi autami, za używanie których rozliczani byli na podstawie tzw. „kilometrówek”.

Każdy z pracowników po przyjeździe przekazywał na druku informacje w zakresie ilości przejechanych kilometrów i trasy. Wskazywano samochód, którym się posługiwano.

Rozliczenia kosztów podróży odbywały się w oparciu o ewidencjonowane przez pracowników przejechane w ramach podróży kilometry, mnożone według stawki za kilometr. Stawka kosztów używania pojazdów do celów służbowych określany był zgodnie z przepisami i za 1 kilometr przebiegu pojazdu dla samochodu osobowego o pojemności skokowej silnika powyżej 900 cm³ wynosiła 0,8358 zł.

Wynagrodzenie oraz diety przelewane były na konto pracownika. Diety wypłacane były według obowiązującej w rozporządzeniu stawki, która w tym czasie wynosiła 30 zł.

dowód: zeznania odwołującego A. B., k. 41v-42 akt sąd.,

- zeznania Prezesa Zarządu M. S., k. 44v-45 akt sąd.

- kserokopia druków „polecenie wyjazdu służbowego, k. 79-160 akt kontroli

Za okres od 01.2014 r. do 12.2014 r., płatnik składek nie obliczył za pracownika A. B. składek na ubezpieczenia społeczne, i ubezpieczenie zdrowotne od kwot uzyskanych przez niego w tym okresie, określonych jako „diety” i „zwrot kosztów przejazdów”, uzyskanych z tytułu wykonywania pracy w ramach zawartej umowy o pracę.

dowód: akta kontroli ZUS

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania okazały się uzasadnione.

Na wstępie należy podkreślić, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie w zasadzie nie są okoliczności faktyczne, w szczególności dotyczące wypłaconych przez płatnika składek (...) Sp. z o.o. w Z. na rzecz pracownika A. B. środków finansowych w postaci diet i zwrotu kosztów przejazdów w okresach pracy poza siedzibą płatnika składek. Płatnik nie kwestionował też samej wysokości kwot należności wyliczonych przez organ rentowy przy założeniu, że zainteresowany nie odbywał podróży służbowych.

Spór sprowadza się do charakteru prawnego tych świadczeń – w wysokościach i za okresy szczegółowo wymienione w zaskarżonej decyzji.

W sprawie należało zatem rozstrzygnąć, czy po stronie pracownika A. B., w związku z dokonanymi na jego rzecz wypłatami, związanymi z wykonywaniem pracy poza miejscem pracy wskazanym w umowie o pracę, powstał przychód podlegający wyłączeniu do podstawy wymiaru składek.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 z późn. zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1-3 (a więc m.in. pracowników), stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Przychodem zdefiniowanym w art. 4 pkt 9 są przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu m.in. zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Stosownie do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1509 z późn. zm.), za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz

spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Należy podkreślić, że z treści art. 11 ust. 1 ustawy o PIT wynika zasada, zgodnie z którą przychodem są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze, wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Według regulacji zawartej w przytoczonym przepisie, aby pieniądze i wartości pieniężne mogły być traktowane jako przychód wystarczy, by były one postawione do dyspozycji podatnika, natomiast żeby świadczenia w naturze i inne nieodpłatne świadczenia były uznane za przychód, konieczne jest otrzymanie tych świadczeń.

Otrzymanie świadczenia, jako realne przysporzenie, przejawia się w przyroście majątku podatnika.

Podstawy wymiaru składek nie stanowią pewne rodzaje przychodów, które – na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy systemowej – określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw zaopatrzenia społecznego.

W § 1 wydanego na podstawie tej delegacji rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1949) powtórzono, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy”, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz § 2 tego rozporządzenia.

Podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody ściśle określone w § 2 tego rozporządzenia.

W niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy zawarte w ust. 1 pkt 13 i ust. 1 pkt 15.

Przepis § 2 ust. 1 pkt 13 stanowi, iż podstawy wymiaru składek nie stanowią następujące przychody: zwrot kosztów używania w jazdach lokalnych przez pracowników, dla potrzeb pracodawcy, pojazdów niebędących własnością pracodawcy - do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu - określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany przez pracownika w ewidencji przebiegu pojazdu, prowadzonej przez niego według zasad określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W § 2 ust. 1 pkt 15 znajduje się zaś zapis, że podstawy wymiaru składek nie stanowią diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika – do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem pkt 17.

Wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej, bądź gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r., poz. 917), pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej określone w przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167).

Zatem by kwoty wypłacone A. B. z tytułu delegacji do miejscowości wskazanych w drukach poleceń wyjazdów służbowych (diety, zwrot kosztów używania samochodu prywatnego) – których wysokość za poszczególne okresy nie była sporna pomiędzy stronami – objęte były ww. wyłączeniem z podstawy wymiaru składek, muszą one wiązać się z odbywaniem przez pracownika podróży służbowych.

Definicja podróży służbowej została zawarta w art. 77⁵ § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r., poz. 917), który stanowi, że pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Pracę w ramach delegacji (podróży służbowej) wyróżnia sporadyczność i przemijający czas trwania wysłania oraz wykonywanie konkretnie określonego zadania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2009 r., II PK 138/09, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 6, s. 312, z dnia 9 lutego 2010 r., I PK 57/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 200, z dnia 3 kwietnia 2001 r., I PKN 765/00, OSNP 2003 Nr 1, poz. 17 i z dnia 22 lutego 2008 r., I PK 208/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 134).

Wykonywanie podróży służbowej wyróżnia się wśród czynności pracowniczych także ze względu na to, że podstawą odbycia podróży służbowej jest polecenie wykonania konkretnego zadania (polecenie służbowe). O wysłaniu w podróż służbową decyduje polecenie służbowe udania się poza określone w umowie o pracę miejsce wykonywania pracy (por. art 29 § 1 pkt 2 k.p.).

Jak już wspomniano, niesporne były takie okoliczności, jak otrzymywanie przez A. B. kwestionowanych przychodów oraz ich wysokość za poszczególne okresy, podobnie jak liczba dni spędzonych przez odwołującego w delegacji w terenie.

Stan faktyczny sprawy ustalono na podstawie zeznań odwołującego A. B. i płatnika składek oraz dokumentacji zgromadzonej w aktach osobowych pracownika i aktach organu rentowego.

Okoliczności istotne dla sprawy – charakter pracy odwołującego, wydawanie przez pracodawcę poleceń wyjazdów i określanie każdorazowo zadań do wykonania, a także wyznaczanie konkretnego czasu podróży służbowych – Sąd ustalił na podstawie zeznań odwołującego pracownika oraz odwołującego płatnika składek. W ocenie Sądu zeznania tych osób są logiczne, spójne i zgodne z doświadczeniem życiowym i wobec braku jakiegokolwiek dowodu przeciwnego, Sąd uznał je w całości za wiarygodne. Sąd nie miał też podstaw, by podać w wątpliwość autentyczność dokumentacji pracowniczej zainteresowanego.

Zdaniem Sądu, z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że praca wykonywana przez odwołującego pracownika w ramach delegacji poza siedzibą pracodawcy mieści się w pojęciu „podróży służbowej” w rozumieniu ww. przepisu art. 77⁵ § 1 k.p. Wynika to przede wszystkim z odbywania tych podróży na polecenie pracodawcy, w celu wykonania konkretnego zadania, na określony czas. Wynika to też z organizacji i charakteru działalności odwołującego pracodawcy, który nie miał zamiaru regularnie delegować zatrudnionych osób do stałej pracy poza siedzibę firmy, lecz każdorazowo czynił to w celu wykonania zleceń dla konkretnych klientów.

Przeciwnie założenie w niniejszej sprawie prowadziłyby do wniosków trudnych do przyjęcia z punktu widzenia doświadczenia życiowego. Odwołująca Prezes Zarządu M. O. (...) Sp. z o.o. wiarygodnie wyjaśniła, na jakich zasadach opierać ma się działalność przedsiębiorstwa. Pozyskuje zlecenia z terenów poza województwem (...) sporadyczne, bowiem docelowo jednak działalność obejmować ma tereny ościenne w stosunku do siedziby firmy. Płatnik prowadzi firmę specjalistyczną, opierającą się na profesjonalnym świadczeniu usług geodezyjnych. Nie ma możliwości, aby wszystkie czynności geodezyjne wykonywane były wyłącznie w siedzibie firmy. Pracownicy (...) Sp. z o.o. w zakładzie płatnika opracowują wyniki pomiarów, sporządzają operaty techniczne, jednak pobieranie pomiarów, czy doraźne dokonywanie uzgodnień branżowych możliwe nastąpić wyłącznie w miejscu wyznaczonym przez inwestora, czyli poza stałym miejscem pracy zainteresowanego. Także takie czynności, jak zgłaszanie prac geodezyjnych i odbiór

dokumentacji z Ośrodków (...) oraz od zleceniodawców, wymusza wyjazd służbowy poza siedzibę firmy i przemawia za incydentalnością.

Przechodząc do analizy poszczególnych cech spornych podróży, należy zważyć, że przebywanie pracownika poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, nie budzi wątpliwości. Co znamienne, w miejscu siedziby firmy, tj w Z., przy ul. (...) zakład posiadał materiały i sprzęty niezbędne dla swojej działalności.

Z pewnością też praca odwołującego pracownika w ramach podróży odbywała się poza stałym miejscem pracy wskazanym w umowie, czyli poza siedzibą pracodawcy. To bowiem na terenie zakładu pracy pracował co do zasady A. B.. Wynika to z tego, że podróż do ościennych miejscowości na terenie województwa (...), bądź też pojedyncze wyjazdy na teren innych województw (...), (...) każdorazowo wymagały odrębnego polecenia i określenia zadania do wykonania w danym czasie.

Podkreślić należy, że podróże zainteresowanego w kontekście jego zwykłych, normalnych obowiązków, miały charakter incydentalny. Wskazane w zakresie czynności, podstawowe obowiązki, ze swojego charakteru były związane przede wszystkim z pracą na terenie zakładu pracy. Naturalnym jest zatem, że były one w zdecydowanej większości wypełniane w siedzibie firmy, gdzie ubezpieczony ma swoje stanowisko pracy. Podróże służbowe z kolei odbywały się na polecenia wyjazdu służbowego. Każdorazowo sprecyzowany był cel podróży.

Zarzut podnoszony przez pozwanego, że podróże odbywane przez ubezpieczonego odbywały się w sposób powtarzalny i z dużą częstotliwością, okazał się niezasadny.

O sporadyczności, incydentalności podróży świadczy też czas ich trwania i to, że pracownicy nie mieli ich zaplanowanych w żadnym stałym harmonogramie, a polecenia były wystawiane, gdy zaistniała taka potrzeba ze strony pracodawcy.

Jak wynika z liczby dni wyjazdów ustalonych przez organ rentowy, ubezpieczony spędzał w podróży przeważnie kilka dni w miesiącu i to nie w każdym. W miesiącu sierpniu i listopadzie nie odbył ani jednego takiego wyjazdu. W miesiącu wrześniu i październiku suma dni w podróży służbowej wyniosła 11 dni, zaś w maju wyjątkowo sięgnęła 15 dni. Przy takiej niestalości nie można mówić o tym, by praca poza siedzibą pracodawcy miała charakter stały. Jeśli dodać do tego każdorazowe polecenia pracodawcy i określony czas trwania delegacji, podczas gdy co do zasady działalność prowadzona jest na terenie zakładu to stwierdzić należy, że praca w delegacjach, wykonywana przez ubezpieczonego, była wykonywana w ramach podróży służbowych.

Warto w tym względzie powołać się na orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, w szczególności zawarte w wyrokach z dnia 9 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa 187/18, III AUa 205/18, III AUa 206/18, III AUa 207/18, III AUa 208/18, III AUa 219/18, oraz wyroku z dnia 10 kwietnia 2019 r. sygn. akt III AUa 239/18. Na mocy powyższych wyroków Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelacje pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w sprawach o zbliżonym stanie faktycznym i prawnym do omawianiem sprawy IV U 1203/18, toczącej się przed tutejszym Sądem.

W uzasadnieniach powyższych wyroków wskazano, iż nie jest istotne, czy odwołujący pracownik wykonywał pracę o podobnym charakterze zarówno na terenie zakładu pracy, jak i w delegacji. Wykonywał bowiem pracę zgodną ze stanowiskiem i umiejętnościami. Skoro za każdym razem miał ścisłe polecenie do wykonania, a budowa poza siedzibą pracodawcy stanowiła w organizacji działalności przedsiębiorstwa płatnika zadanie incydentalne, ograniczone czasowo, nieregularne, to delegacje miały charakter podróży służbowych. Dodatkowo Sąd zaznacza, iż przyjmowana w orzecznictwie sądów powszechnych wykładnia przepisu art.75 § 1 k.p. – oznacza, iż pojęciem podróży służbowej objęte są trzy przypadki:

1. podróż poza stałe miejsce pracy pracownika znajdujące się w siedzibie pracodawcy,
2. podróż poza stałe miejsce pracy pracownika zlokalizowane w innej miejscowości niż siedziba pracodawcy,

3. podróż poza miejscowość będącą siedzibą pracodawcy, jeśli danego pracownika niemożliwe jest punktowe wskazanie stałego miejsca pracy.

(por. K.W. Baran/red./ Kodeks pracy, Komentarz Lex 2014, do art. art.75 5 § 1 k.p.)

Podzielając w całości pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 28 czerwca 2012 r. (II UK 284/11) przyjmując należy, że podróż służbowa charakteryzuje się tym, iż jest odbywana poza obszar miejscowości, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałe miejsce pracy pracownika, na polecenie pracodawcy, w celu wykonania określonego przez pracodawcę zadania oraz jest ograniczona zakładanym z góry terminem. Wszystkie te cechy muszą wystąpić łącznie (por. wyrok SN z dnia 22.02.2008 r., sygn.. akt I PK 208/07, OSNP Nr 11-12/2009, poz. 134).

Podróżą służbową, zdefiniowaną w art. 77⁵ § 1 k.p., ustanawiającym prawo pracownika do dodatkowych świadczeń, jest wyjazd na polecenie pracodawcy poza miejscowość, w której znajduje się jego siedziba, lub wyjazd poza stałe miejsce pracy w celu wykonania zadania służbowego. Wykonywanie podróży służbowej wyróżniane jest więc wśród czynności pracowniczych ze względu na jej miejsce, czas i przedmiot.

Decydującym elementem zakwalifikowania – ze względu na miejsce – wykonywania czynności zleconych przez pracodawcę jako podróż służbowa, jest ich świadczenie poza stałym miejscem pracy.

Przedmiotem rozstrzygnięcia poza charakterem prawnym wypłat w postaci diet był także kwestia tzw. „zwrotu kosztów przejazdów”. Jak już zostało to wcześniej wspomniane, zwrot kosztów używania w jazdach lokalnych przez pracowników, dla potrzeb pracodawcy, pojazdów niebędących własnością pracodawcy podlega wyłączeniu podstawy wymiaru składek na podstawie § 2 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

W przepisach rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 167), a ściślej w § 2 pkt 2a wskazano, że z tytułu podróży krajowej oraz podróży zagranicznej, odbywanej w terminie i miejscu określonym przez pracodawcę, pracownikowi przysługuje zwrot kosztów przejazdów,

W § 3 ust. 1 znajduje się zapis, że środek transportu właściwy do odbycia podróży krajowej lub podróży zagranicznej, a także jego rodzaj i klasę, określa pracodawca.

Pracownikowi przysługuje zwrot kosztów przejazdu w wysokości udokumentowanej biletami lub fakturami obejmującymi cenę biletu środka transportu, wraz ze związanymi z nimi opłatami dodatkowymi, w tym miejscówkami, z uwzględnieniem posiadanej przez pracownika ulgi na dany środek transportu, bez względu na to, z jakiego tytułu ulga przysługuje (ust. 2).

Na wniosek pracownika pracodawca może wyrazić zgodę na przejazd w podróży krajowej lub podróży zagranicznej samochodem osobowym, motocyklem lub motorowerem niebędącym własnością pracodawcy (ust. 3)

W przypadkach, o których mowa w ust. 3, pracownikowi przysługuje zwrot kosztów przejazdu w wysokości stanowiącej iloczyn przejechanych kilometrów przez stawkę za jeden kilometr przebiegu, ustaloną przez pracodawcę, która nie może być wyższa niż określona w przepisach wydanych na podstawie art. 34a ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz. 1265 oraz z 2013 r. poz. 21, zwanej dalej: u.t.d).

Regulacja zawarta w art. 34a ust. 1 u.t.d. stanowi podstawę prawną do zawierania umów cywilnoprawnych w przedmiocie używania do celów służbowych samochodów osobowych, a także motocykli i motorowerów, które nie stanowią własności pracodawcy. Przepis art. 34a ust. 2 u.t.d. zawiera delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw transportu, działającego w porozumieniu z Ministrem Finansów, do określenia warunków ustalania i sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania pojazdów prywatnych do celów służbowych. Wykonaniem tej delegacji jest rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu

dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. Nr 27, poz. 271 z późn. zm.)

Niniejsze rozporządzenie określiło w § 2 maksymalne stawki kosztów używania pojazdów do celów służbowych w następującej wysokości za 1 kilometr przebiegu pojazdu:

1) dla samochodu osobowego:

b) o pojemności skokowej silnika powyżej 900 cm³ - 0,8358 zł;

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, podkreślić należy, iż okolicznością poza sporem było, że płatnik składek w okresie objętym decyzją powierzył ubezpieczonemu wykonanie pomiarów geodezyjnych, które jak już wyżej ustalono mieściły się w ramach podróży służbowych.

W świetle okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, uzyskiwane przez ubezpieczonego „zwroty kosztów przejazdów”, nie stanowiły przychodu albowiem trudno mówić o przysporzeniu dla pracownika w sytuacji zwrotu poniesionych przez pracownika kosztów na paliwo.

W niniejszej sprawie zarówno odwołujący płatnik składek, jak i pracownik A. B. przyznali, że geodeci udawali się w delegacje prywatnymi autami. Jakkolwiek posiadała auta służbowe, to posiadały one usterki, które dyskwalifikowały je w użyciu. Koniecznym było zatem używanie pojazdów nienależących do płatnika składek.

Strony umowy o pracę zgodnie ustaliły, iż pracownik będzie otrzymywał zwrot za wszystkie przejechane dla potrzeb pracodawcy kilometry, bez ustalania ryczałtu.

Ustalenia regulaminu pracy i regulaminu wynagradzania obowiązującego w (...) sp. z o. o. Z. przewidywały, że za czas podróży służbowej poza miejsce wykonywania pracy, które określone jest w umowie o pracę przysługuje pracownikowi dieta i inne należności według zasad określonych przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19.12.2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. nr 236, poz. 1990 z późn. zm.).

W §13 ust. 2 regulaminu wynagradzania zawarto zapis, że za używanie samochodu prywatnego przy wyjazdach innych niż podróż służbowa związanych z wykonywaniem pracy i dla potrzeb pracodawcy – przysługuje pracownikowi zwrot do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu – określonych Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25.03.2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. z 2002 r., nr 27, poz. 271 ze zm.)

W okresie objętym kontrolą, tj. od stycznia 2014 r. do grudnia 2014 r. odwołujący na każdy wyjazd ubezpieczonego w teren wystawiał polecenie wyjazdu służbowego, a nadto prowadzona była ewidencja przebiegu pojazdu, obejmująca każdy wyjazd w teren, a obrazująca godziny wyjazdu i powrotu, miejsce docelowe, liczbę przejechanych km i koszt przedmiotowego wyjazdu, liczony jako iloczyn sumy przejechanych km i stawki kilometrowej 0,8358, a zatem spełniająca wskazany powyżej warunek z rozporządzenia (por. §2 pkt 1b rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 25.03.2002r. Dz.U. z 2002r., Nr 27, poz.271 ze zm.).

Tak wyliczone koszty przejazdów zwracane były ubezpieczonemu i stanowiąc zwrot kosztów używania własnego samochodu, dla potrzeb- bez wątplenia pracodawcy, podlegają wyłączeniu.

Podstawowym warunkiem otrzymania należności przewidzianych ww. rozporządzeniu było bowiem odbycie przez pracownika podróży służbowej, co w niniejszej sprawie zostało udowodnione.

Zdaniem Sądu, w świetle okoliczności faktycznych niniejszej sprawy- otrzymywane przez A. B. diety z tytułu podróży służbowej oraz zwroty kosztów przejazdów nie stanowią w ogóle przychodu, albowiem trudno mówić o przysporzeniu dla pracownika -w sytuacji zwrotu poniesionych przez pracownika kosztów wyjazdów.

Rozważając funkcję diet (i podobnie innych świadczeń związanych z pokryciem kosztów podróży służbowej) należy mieć na uwadze, że celem diet z tytułu podróży służbowych nie jest przysporzenie pracownikowi dodatkowych korzyści, a jedynie zrekompensowanie ponoszenia dodatkowych wydatków, a także - do pewnego stopnia - utrudnień życiowych związanych z pobytem poza miejscem zamieszkania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 20.10.1998 r., I PKN 392/98, OSNAP 1999 nr 23, poz. 745). Dieta ma służyć pokryciu tych zwiększonych kosztów i wydatków.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdza fakt, że otrzymane diety i zwrot kosztów przejazdu pokrywały jedynie wysokość poniesionych kosztów związanych z podróżą służbową.

Reasumując powyższe rozważania przyjąć w sprawie należało, iż otrzymywane przez A. B. diety i zwrot kosztów przejazdów z tytułu podróży służbowej , podlegają wyłączeniu z oskładkowania, w myśl §2 ust.1 pkt 13 i 15 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a także z uwagi na brak charakteru przychodu co do zasady, w rozumieniu art.10 ust. 1 pkt 1 i art. 12 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W tym stanie rzeczy, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc i powołanych wyżej przepisów, orzekł jak w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu w punkcie II sentencji wyroku orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265).